

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА
ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

Факультет хореографічного мистецтва
Кафедра народної хореографії

ІСТОРІЯ ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА

Програма та навчально-методичні матеріали дисципліни
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
спеціальності 024 Хореографія
освітньої програми Народна хореографія
освітньої програми Сучасна хореографія
освітньої програми Бальна хореографія

Харків, 2023

УДК 793.3(091)(073)

I-90

Друкується за рішенням науково-методичної ради ХДАК
(протокол № 7 від 21 лютого 2023 р.)

Рецензенти:

Каріна ОСТРОВСЬКА, заслужений працівник культури України, завідувач кафедри народної хореографії факультету хореографічного мистецтва ХДАК, доцент

Наталія СЕМЕНОВА, кандидат мистецтвознавства, завідувач кафедри сучасної та бальної хореографії факультету хореографічного мистецтва ХДАК

Укладач: Олена КУРДУПОВА, старший викладач кафедри народної хореографії ХДАК

I-90 Історія хореографічного мистецтва : програма та навч.-метод. матеріали дисципліни для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня зі спец. 024 Хореографія, освіт. програми Народна хореографія, освіт. програми Сучасна хореографія, освіт. програми Бальна хореографія / Харків. держ. акад. культури ; уклад. О. М. Курдупова. – Харків : ХДАК, 2023. – 55 с.

Навчальна дисципліна «Історія хореографічного мистецтва» знайомить з історією розвитку хореографічного мистецтва на різних етапах існування людства від первісного суспільства до сучасного періоду, має міждисциплінарні зв'язки з усіма хореографічними дисциплінами з циклу професійної підготовки.

Дисципліна розрахована на здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, слухачів системи підвищення кваліфікації та післядипломної освіти.

УДК 793.3(091)(073)

© Харківська державна академія культури, 2023

© Курдупова О. М.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Історія хореографічного мистецтва»
I. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 02 Культура і мистецтво	Вибіркова	
Загальна кількість годин - 90	Спеціальність 024 Хореографія Освітня програма Народна хореографія Сучасна хореографія Бальна хореографія	Рік підготовки:	
		3-й	3-й
		Семестр	
		5-й	5-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Ступінь: бакалавр	20 год.	6 год.
		Семінарські	
		10 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		60 год.	80 год.
		Вид контролю: залік 5 сем.	

Примітка

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 30/60

для заочної форми навчання – 10/80

II. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Мета – вивчення історичних аспектів виникнення танцю, ознайомлення студентів з історією розвитку хореографічного мистецтва на різних етапах існування людства від первісного суспільства до сучасного періоду; надання загальної характеристики виразним засобам танцювального мистецтва; ознайомлення з творчою діяльністю видатних хореографів минулого та сучасності, з відомими виставами класичної спадщини світового балетного театру та з видатними виставами інших видів сценічного хореографічного мистецтва.

Завдання навчальної дисципліни:

- розглянути значення та функції хореографічного мистецтва в житті людського суспільства;
- надати визначення термінам, пов'язаним з хореографічним мистецтвом;
- розглянути теорії походження танцювального мистецтва;
- розглянути принципи розподілу хореографічного мистецтва на певні окремі види;
- розглянути основні форми сценічного хореографічного мистецтва;
- познайомити з особливостями розвитку різних видів хореографічного мистецтва на різних етапах існування людського суспільства від первісного суспільства до сучасного періоду;
- ознайомити з діяльністю видатних хореографів та їх вкладом у загальний розвиток світового сценічного танцювального мистецтва;
- познайомити з творчою діяльністю видатних виконавців сценічного хореографічного мистецтва;
- надати характеристику теоретичним розробкам по хореографії видатних балетмейстерів та викладачів танцювального мистецтва;
- познайомити з найбільш відомими виставами різних видів хореографічного сценічного мистецтва;
- сформувати навички аналітичного сприйняття творів хореографічного мистецтва.

III. КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Загальні компетентності:

- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні компетентності:

- усвідомлення ролі культури і мистецтва в розвитку суспільних взаємовідносин;
- здатність аналізувати основні етапи, виявляти закономірності історичного розвитку мистецтв, стильові особливості, види і жанри, основні принципи координації історико-стильових періодів світової художньої культури;
- здатність застосовувати теорію та сучасні практики хореографічного мистецтва, усвідомлення його як специфічного творчого відображення дійсності, проектування художньої реальності в хореографічних образах;
- здатність оперувати професійною термінологією в сфері фахової хореографічної діяльності (виконавської, викладацької, балетмейстерської та організаційної);
- здатність використовувати широкий спектр між дисциплінарних зв'язків для забезпечення освітнього процесу в початкових, профільних, фахових закладах освіти;
- здатність використовувати і розробляти сучасні інноваційні та освітні технології в галузі культури і мистецтва;
- здатність використовувати інтелектуальний потенціал, професійні знання, креативний підхід до розв'язання

завдань та вирішення проблем в сфері професійної діяльності;

- здатність сприймати новітні концепції, усвідомлювати багатоманітність сучасних танцювальних практик, необхідність їх осмислення та інтегрування в актуальний контекст з врахуванням вітчизняної та світової культурної спадщини;
- здатність збирати, обробляти, аналізувати, синтезувати та інтерпретувати художню інформацію з метою створення хореографічної композиції;
- здатність застосовувати традиційні й альтернативні інноваційні технології (відео-, TV-, цифрове, медіа-мистецтва та ін.) в процесі створення мистецького проекту, його реалізації та презентації;
- здатність дотримуватись толерантності у міжособистісних стосунках, етичних і добродійних взаємовідносин у сфері виробничої діяльності.

Програмні результати навчання:

- навички, що дозволяють розуміти моральні норми і принципи та вміти примножувати культурні, наукові цінності і досягнення суспільства в процесі діяльності;
- вільно спілкуватись державною мовою усно і письмово з професійних та ділових питань;
- розуміти роль культури і мистецтва в розвитку суспільних взаємовідносин;
- знати і розуміти історію мистецтв на рівні, необхідному для застосування виражально-зображальних засобів відповідно до стилю, виду, жанру хореографічного проекту;
- розуміти хореографію як мистецький феномен, розрізняти основні тенденції її розвитку, класифікувати види, напрями, стилі хореографії; володіти термінологією хореографічного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом;
- розуміти хореографію як засіб ствердження національної самосвідомості та ідентичності; відшукувати необхідну

інформацію, критично аналізувати і творчо переосмислювати її та застосовувати в процесі виробничої діяльності;

- розуміти і вміти застосовувати на практиці сучасні стратегії збереження та примноження культурної спадщини у сфері хореографічного мистецтва.

Передумови для вивчення:

Засвоєнню дисципліни передують самостійне вивчення інформації стосовно розвитку хореографічного мистецтва, знайомство з діяльністю провідних балетмейстерів та танцівників усіх видів хореографічного мистецтва, перегляд танцювальних вистав, балетів класичної спадщини, концертних програм, уроків, відвідування танцювальних майстер-класів та участь у фестивалях, конкурсах хореографічного мистецтва. Здобуті навички використовуються у виконавській танцювальній практиці, у балетмейстерській та викладацькій діяльності.

Критерієм засвоєння теоретичного та практичного матеріалу дисципліни «Історія хореографічного мистецтва» можна вважати досягнення мінімального порогового рівня у 60 балів.

Форми та методи навчання

Форми навчання: лекційні, семінарські заняття та самостійна робота.

Методи навчання: словесні (розповідь, пояснення), наочні (ілюстрація, демонстрація), методи стимулювання і мотивації, методи перевірки знань.

Засоби оцінювання

та методи демонстрування результатів навчання:

- письмове опитування або тестування;
- перевірка виконання завдань самостійної роботи здобувачів вищої освіти;
- оцінювання роботи здобувачів вищої освіти на семінарських заняттях.

IV. СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна складається з 7 розділів, які містять 29 тем, зв'язаних між собою змістовними складовими.

1 РОЗДІЛ ТАНЦЮВАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО В КУЛЬТУРІ МИНУЛОГО містить 3 теми: Танець в первісному суспільстві. Танцювальне мистецтво в Давньому Єгипті та Давній Греції. Танцювальне мистецтво Західної Європи епохи середньовіччя.

2 РОЗДІЛ БАЛЕТНИЙ ТЕАТР ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ XV-XIX ст. містить 5 тем: Танцювальне мистецтво Західної Європи епохи Відродження. Розвиток балетного мистецтва Західної Європи в XVII ст. Балетне мистецтво Західної Європи XVIII ст. Балетний театр Західної Європи першої половини XIX ст. Балетний театр Західної Європи другої половини XIX ст.

3 РОЗДІЛ Балетний театр Східної Європи XVIII-XX ст. містить 9 тем: Формування та розвиток балетного театру в Східній Європі XVIII ст. Балетний театр Східної Європи першої половини XIX ст. Балетний театр Східної Європи другої половини XIX ст. Балетний театр України XIX ст. Балетний театр Східної Європи поч. XX ст. Балетний театр Східної Європи першої половини XX ст. Балетний театр України першої половини XX ст. Балетний театр Східної Європи другої половини XX ст. Балетний театр України другої половини XX ст.

4 РОЗДІЛ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАЛЕТНИЙ ТЕАТР XXI СТ. містить 2 теми: Балетний театр Західної Європи XXI ст. Балетний театр України XXI ст.

5 РОЗДІЛ СУЧАСНИЙ ТАНЕЦЬ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ ТА АМЕРИКИ XX-XXI СТ. містить 5 тем: Танцювальне мистецтво Західної Європи та Америки поч. XX ст. Розвиток танцю модерн в 30-40-х роках XX ст. Формування та розвиток джаз-танцю. Неокласицизм в хореографічному мистецтві. Танцювальне мистецтво Західної Європи та Америки другої половини XX ст.-поч. XXI ст.

6 РОЗДІЛ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК БАЛЬНОГО ТАНЦЮ містить 2 теми: Формування та розвиток бального

танцю. Історія формування та загальна характеристика конкурсних бальних танців.

8 РОЗДІЛ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК НАРОДНО-СЦЕНІЧНОГО ТАНЦЮ містить 3 теми: Історія розвитку народно-сценічного танцю як окремого виду хореографічного мистецтва. Видатні митці народно-сценічної хореографії різних країн. Видатні митці народно-сценічної хореографії України.

V. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№	Назва розділів та тем	Кількість годин									
		Денна форма					Заочна форма				
		Усього	Аудитор	Лекції	Семінар	Сам.раб.	Усього	Аудитор	Лекції	Семінар	Сам.раб.
1	2	3	4	5	6	7	3	4	5	6	7
Розділ 1. Танцювальне мистецтво в культурі минулого											
1	Танець в первісному суспільстві	1,5	0,5	0,5	-	1	4,5	0,5	0,5	-	4
2	Танцювальне мистецтво Давнього Єгипту та Давньої Греції	1,5	0,5	0,5	-	1				-	
3	Танцювальне мистецтво Західної Європи в період середньовіччя	3	1	1	-	2				-	
Разом		6	2	2	-	4	4,5	0,5	0,5	-	4
Розділ 2. Балетний театр Західної Європи XV-XIX ст.											
4	Танцювальне мистецтво Західної Європи епохи Відродження	3	1	1	-	2	18	2	1	1	16
5	Розвиток балетного мистецтва Західної Європи в XVII ст.	1,5	0,5	0,5	-	1					
6	Балетне мистецтво Західної Європи XVIII ст.	4,5	1,5	0,5	1	3					
7	Балетний театр Західної Європи першої половини XIX ст.	6	2	1	1	4					
8	Балетний театр Західної Європи другої половини XIX ст.	3	1	1	-	2					
Разом		18	6	4	2	12	18	2	1	1	16

Розділ 3. Балетний театр Східної Європи XVIII-XX ст.											
9	Формування та розвиток балетного театру в Східній Європі XVIII ст.	1,5	0,5	0,5	-	1	18	2	1	1	16
10	Балетний театр Східної Європи першої половини XIX ст.	1,5	0,5	0,5	-	1					
11	Балетний театр Східної Європи другої половини XIX ст.	4,5	1,5	0,5	1	3					
12	Балетний театр України XIX ст.										
13	Балетний театр Східної Європи поч. XX ст.	4,5	1,5	0,5	1	3					
14	Балетний театр Східної Європи першої половини XX ст.	1,5	0,5	0,5	-	1					
15	Балетний театр України першої половини XX ст.	1,5	0,5	0,5	-	1					
16	Балетний театр Східної Європи другої половини XX ст.	1,5	0,5	0,5	-	1					
17	Балетний театр України другої половини XX ст.	4,5	1,5	0,5	1	3					
Разом		21	7	4	3	14	18	2	1	1	16
Розділ 4. Європейський балетний театр XXI ст.											
18	Балетний театр Західної Європи XXI ст.	3	1	1	-	2	4,5	0,5	0,5	-	4
19	Балетний театр України XXI ст.	6	2	1	1	4					
Разом		9	3	2	1	6	4,5	0,5	0,5	-	4
Розділ 5. Сучасний танець Західної Європи та Америки XX-XXI ст.											
20	Танцювальне мистецтво Західної Європи та Америки поч. XX ст.	3	1	1	-	2	18	2	1	1	16
21	Розвиток танцю модерн в 30-40-х р.р. XX с.	6	2	1	1	4					
22	Формування та розвиток джаз-танцю.	1,5	0,5	0,5	-	1					
23	Неокласицизм в хореографічному мистецтві	1,5	0,5	0,5	-	1					
24	Танцювальне мистецтво Західної Європи та Америки другої половини XX ст.-поч. XXI ст.	6	2	1	1	4					
Разом		18	6	4	2	12	18	2	1	1	16
Розділ 6. Формування та розвиток бального танцю											
25	Формування та розвиток бального танцю	6	2	1	1	4	13,5	1,5	0,5	1	12

26	Історія формування та загальна характеристика конкурсних бальних танців	3	1	1	-	2	4,5	0,5	0,5	-	4
Разом		9	3	2	1	6	18	2	1	1	16
Розділ 7. Формування та розвиток народно-сценічного танцю											
27	Історія розвитку народно-сценічного танцю як окремого виду хореографічного мистецтва	3	1	1		2					
28	Видатні митці народно-сценічної хореографії різних країн	1,5	0,5	0,5		1	9	1	1	-	8
29	Видатні митці народно-сценічної хореографії України	4,5	1,5	0,5	1	3					
Разом		9	3	2	1	6	9	1	1	-	8
Кількість годин за весь курс		90	30	20	10	60	90	10	6	4	80

VI. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

РОЗДІЛ 1. ТАНЦЮВАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО В КУЛЬТУРІ МИНУЛОГО

Тема 1. Танець в первісному суспільстві

Визначення поняття «танець». Теорії походження танцю. Групи танців первісного суспільства: релігійні танці та їх різновиди тотемні танці; магичні, обрядові, ритуальні; побутові. Розподіл ритуальних танців на танці, які виконувалися виключно чоловіками (військові, мисливські тощо) та танці, які виконувалися виключно жінками (танці, присвячені силам природи, культу вогню, народженню та смерті людини тощо). Значення обрядових, ритуальних танців для первісних людей: створення необхідного емоційно-психологічного стану для проведення сумісних, життєво важливих для людей дій, передача життєвого досвіду молодшому поколінню тощо. Композиційні малюнки, які найчастіше зустрічалися в танцях первісного суспільства.

Тема 2. Танцювальне мистецтво Давнього Єгипту та Давньої Греції

Групи танців в Давньому Єгипті: священні, світські, військові, гімнастичні, побутові. Роль касти жреців у виконанні

священних ритуалів. Танець як значима складова частина релігійних ритуалів. Танець як складова частина святкових дій та обрядів поховання фараонів. Особливості виконання світських танців. Розважальні танці професійних танцівниць, складні елементи гімнастичних танців.

Роль танців в системі гармонійного розвитку людини в Давній Греції. Наука про танцювальне мистецтво – орхестрика. Групи танців Давньої Греції: священні, світські, військові, гімнастичні, побутові, сценічні. Священні танці та їх різновиди оргіастичні танці, які виконувалися на діонісійських святах. Акробатичний танець «кубістика» у виконанні професійних танцівниць. Найбільш відомий та розповсюджений військовий танець «пірріха». Розподіл сценічних танців в залежності від жанру театральної вистави.

Тема 3. Танцювальне мистецтво Західної Європи епохи середньовіччя.

Вплив християнської релігії на всі сфери суспільного життя Західної Європи в період середньовіччя. Негативне відношення церкви до танцювального мистецтва. Групи танців в період середньовіччя: народні танці; танці, які виконувалися в церковних виставах; танці, які виконувалися мандрівними акторами; світські бальні танці.

Особливості виконання церемоніальних танців під час проведення церковних служб, свят, театралізованих вистав на біблійську тематику.

Танці в репертуарі мандрівних акторів. Найбільш розповсюджений танець в їх виконанні – мавританський танець (у Франції - мореска), який символічно відтворював боротьбу маврів та християн. Поява терміну мореск'єр, що означало – танцівник.

Початок формування та розвиток світських танців і світського етикету, правил поведінки на танцювальних вечорах. Відображення в танці поклоніння культу Прекрасної Дами (запрошення жінки на танець, уклони, присідання чоловіків на одне коліно тощо).

РОЗДІЛ 2. БАЛЕТНИЙ ТЕАТР ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ XV-XIX ст.

Тема 4. Танцювальне мистецтво Західної Європи епохи Відродження.

Нові ідеали епохи Відродження. Особливості світосприйняття та відношення до людини. Подальший розвиток усіх груп танців епохи середньовіччя: народні танці; танці, які виконувалися в церковних виставах; танці, які виконувалися мандрівними акторами; світські бальні танці.

Остаточне розділення народного та світського танцю. Подальший інтенсивний розвиток світського танцю (особливо у Франції та Італії): його теоретизація, розподіл танцювальних рухів на окремі групи, закріплення за танцювальними рухами точних назв тощо. Поява перших учителів танцю – танцмейстерів.

Поступове зникнення театралізованих вистав на біблійську тематику та поява театралізованих вистав світського характеру з піснями, танцями, пантомімою, декламацією.

Поява терміну «балет» в XV ст., який означав сюїту придворних танців.

«Балет» як вид театральних вистав XVI ст. у Франції та «Маски», як вид театральних вистав в Англії. Балети-пасторалі. Перші теоретичні праці з правил виконання придворних бальних танців.

Тема 5. Розвиток балетного мистецтва Західної Європи в XVII ст.

Придворні балети у Франції XVII ст. та правила їх побудови. Створення у 1661 році Королівської академії танцю. Розподіл сценічного танцю на три групи: серйозний, комічний, полухарактерний. Закріплення певних костюмів для виконавців кожної групи сценічних танців. Поява нового жанру: комедії-балети. Балети П. Бошана та Ж. Люллі.

Особливості розвитку сценічного танцю в Італії. Вуличний театр «Комедія дель арте», дійові особи та сюжети вистав.

Балетні вистави «Маски» в Англії.

Тема 6. Балетне мистецтво Західної Європи XVIII ст.

Подальший розвиток придворних балетів першої половини XVIII ст., основні теми, сюжети. Розвиток та ускладнення танцювальної техніки. перші спроби реформування балетного мистецтва, звільнення його від оперних сцен та декламації. Реформаторська діяльність видатного англійського балетмейстера Дж. Уівера: творчі роботи, теоретичні розробки. Творча та реформаторська діяльність Ф. Хільфердинга та Г. Анжіоліні.

Реформи в балетному мистецтві видатного французького балетмейстера Ж.-Ж. Новерра. Його роль в створенні дійового танцю. Книга Новерра «Листи про танець та балети». Основні ідеї Новерра щодо розвитку сценічного танцювального мистецтва. Ж. Доберваль – послідовник Ж.-Ж. Новерра. Їх сумісні творчі роботи. Балет Доберваля «Марна обережність».

Тема 7. Балетний театр Західної Європи першої половини XIX ст.

Загальна характеристика балетного театру епохи романтизму. Сюжети романтичних вистав, особливості їх побудови та створення хореографічних образів. Музика романтичних балетів та їх сценічне оформлення.

Балет «Сильфіда» Ф. Тальоні. Перша виконавиця головної партії балету М. Тальоні. Реформи танцювального мистецтва в романтичних балетах Ф. Тальоні: нова техніка танцю, нові костюми тощо.

Творча діяльність видатного балетмейстера епохи романтизму Ж. Перро. Його балети «Жізель» (у співавторстві з Ж. Кораллі), «Корсар», «Наяда та рибалка», «Есмеральда» та інші.

Історична роль романтичного балету.

Тема 8. Балетний театр Західної Європи другої половини XIX ст.

Криза балетного театру в 50-60 роках XIX ст. Поява розважальних вистав з примітивним сюжетом та яскравими танцями (балети-феєрії, балети-дивертисменти). Розвиток оперети.

Діяльність А. Сен-Леона. Його балети «Мармурова красуня», «Маркитанка», «Зачарована скрипка» та інші. Особливості виразних засобів балетів Сен-Леона: застосування

незвичайних декорацій, яскравих костюмів, сценічних ефектів. Розвиток характерного танцю в балетах Сен-Леона. Найкращий балет Сен-Леона «Копелія».

Вистава «Ексцельсіор» (1881 р.) Л. Манцотті – яскравий приклад балета-феєрії.

Занепад балетного мистецтва наприкінці XIX ст. Безсюжетні танці розважального характеру в кафе-шантанах та вар'єте.

РОЗДІЛ 3. Балетний театр Східної Європи XVIII-XX ст.

Тема 9. Формування та розвиток балетного театру в Східній Європі XVIII ст.

Економічний, політичний та культурний підйом Росії в кінці XVII-поч. XVIII ст. Поява західноєвропейського театрального мистецтва та придворних танців в Росії. Асамблеї Петра I, початок проведення балів та розвиток придворного етикету. Виступи в Росії оперно-балетних труп Західної Європи. Початок хореографічної освіти в Росії, відкриття першої танцювальної школи в Петербурзі (1738 р.). Діяльність Ж.-Б. Ланде. Створення російської балетної трупи (1742 р.). Перші балетні вистави в постановці Ж.-Б. Ланде на міфологічну тематику. Поява сюжетних вистав в Росії, діяльність Г. Анджоліні.

Відкриття танцювальної школи в Москві. Організація загальнодоступних театрів в Петербурзі, Москві та в провінціальних центрах. Особливості репертуару таких театрів.

Загальна характеристика кріпосних театрів.

Поява перших балетних вистав в міських театрах України.

Тема 10. Балетний театр Східної Європи першої половини XIX ст.

Перший російський балетмейстер І. І. Вальберх. Його сентиментальні балети. Спроба створити «національний репертуар». Робота Вальберха в балетній школі. Діяльність в Росії французького балетмейстера Ш. Дідло. Патріотичні балети Вальберха. Предромантичні балети Дідло. Педагогічна та балетмейстерська діяльність Ш. Дідло. Роль І. Вальберха та

Ш. Дідло в формуванні фундаменту російської школи класичного танцю.

Особливості російського романтизму (розвиток виконавського мистецтва, а не балетмейстерського). Предромантичні вистави Ш. Дідло. Гастролі М. Тальоні в Петербургському театрі. Роль Ф. Тальоні та М. Тальоні в розвитку російського балетного театру. Видатна російська балерина романтичного балету К. Санковська. Діяльність в Росії Ж. Перро. Постановка в Росії балетів «Есмеральда», «Корсар», «Вихованка феї», «Фауст».

Тема 11. Балетний театр Східної Європи другої половини XIX ст.

Криза балетного мистецтва Росії. Діяльність А. Сен-Леона. Балети Сен-Леона на «російську тему»: «Коник-горбоконик», «Золота рибка».

Початок творчої діяльності видатного балетмейстера М. Петіпа – його балети «Дон Кіхот», «Донька фараону», «Баядерка». Поява симфонічних балетів П.І. Чайковського на російській сцені. Симфонізація хореографічної дії як новаторський принцип Петіпа та провідна тенденція розвитку балетної хореографії кінця XIX ст. Постановка балетів Чайковського «Спляча красуня», «Лускунчик», «Лебедине озеро». Сумісна творча діяльність М. Петіпа та Л. Іванова. Роль Л. Іванова в симфонізації характерного танцю «Половецькі пляски» в опері А. Бородіна «Князь Ігор», «Венгерська рапсодія» Ф. Листа. Значення творчої діяльності М. Петіпа та Л. Іванова для розвитку техніки та виразних засобів класичного танцю.

Тема 12. Балетний театр України XIX ст.

Початок XIX ст. – балетні вистави та дивертисменти української трупи І. Штейна. Розвиток національної сценічної хореографії в музично-драматичному та оперному театрах. Виступи балетних труп в Києві, Одесі, Харкові.

Тема 13. Балетний театр Східної Європи поч. XX ст.

Вплив на розвиток хореографічного мистецтва поч. XX ст. прогресивних процесів, які відбувалися в сфері театру, літератури та поезії, музики та образотворчого мистецтва.

Реформаторська діяльність О. Горського. Балет-драма «Донька Гудули», нові редакції балетів XIX ст. Спроби створення нової балетної вистави в узгодженні з принципами драматичного театру. Одноактні балети О. Горського «Любов швидка», «Євніка та Петроній», концертні програми на музику композиторів-класиків.

Реформаторська діяльність М. Фокіна. «Російські сезони» в Парижі». Балети М. Фокіна «Павільйон Арміди», «Єгипетські ночі», «Шопеніана», «Жар-птиця», «Петрушка», «Видіння троянди». Видатні російські танцівники: М. Фокін, А. Павлова, В. Ніжинський, Т. Карсавіна, М. Мордкін та інші. Балетмейстерські експерименти В. Ніжинського «Весна священна», «Післяполуденний відпочинок фавна», «Ігри». Діяльність «Російського балету Дягілева». Сутність реформ М. Фокіна: оновлення структури одноактних балетів; єдність хореографії, музики, сценографії; звернення до симфонічної музики. Значення діяльності М. Фокіна, «Російських сезонів», «Російського балету Дягілева» для розвитку танцювального мистецтва Росії та Західної Європи.

Тема 14. Балетний театр Східної Європи першої половини XX ст.

Нові погляди на призначення балетного мистецтва в радянській державі. Поява експериментальних студій, шкіл, театрів танцю. Пошук нових тем, образів, естетичних ідеалів, пластичних рішень в танцювальному мистецтві. Діяльність О. Горського в Великому театрі: редакції балетів XIX ст., спроби створення нової балетної драми. Діяльність К. Голейзовського: «Камерний театр», балет «Іосиф Прекрасний», естрадні хореографічні мініатюри, пошук нової танцювальної лексики. Діяльність Ф. Лопухова в Петроградському театрі: збереження найкращих балетів XIX ст., створення першого безсюжетного балету «Величність ствітобудови», створення першої вистави на революційну тематику «Червоний вихор», пошуки нової танцювальної лексики – введення в класичний танець акробатичних елементів та фольклорного танцю. Вистава «Червоний мак» 1927 р. – початок нового етапу розвитку радянського балетного мистецтва по шляху соцреалізму.

Період активного розвитку балетного мистецтва, поява та становлення оперно-балетних театрів союзних та автономних республік. Панування в балетному мистецтві єдиного стилю соцреалізму та жанру балетної вистави – хореодрами. Тематика балетних вистав: лірична драма за творами видатних письменників, балетні вистави на сучасну тематику (життя радянського колгоспу, виробнича тематика, спортивна тематика), національні та героїчні балети. Видатні мастера хореодрами Р. Захаров, В. Вайнонен, Л. Лавровський. Формування радянської школи акторської виразності. Розвиток педагогічної системи А. Ваганової. Видатні артисти балету: Г. Уланова, К. Сергєєв, Т. Вечеслова, А. Месерер, Н. Дудінська та інші. Радянський балет в роки II Світової війни: концертна діяльність на фронті, в евакуації та в госпіталях. Радянський балет в післявоєнні роки: звернення до казкової тематики – балет «Попелюшка» на муз С. Прокоф'єва, «Юність» на муз. Ю. Чулакі, героїчна тема в балетних виставах.

Тема 15. Балетний театр України першої половини XX ст.

20-ті роки XX ст. – відкриття державних оперно-балетних театрів в Україні. Створення репертуару. Освоєння балетів класичної спадщини. Поява героїчних балетів: В. Феміді «Карманьола» та Б. Яновського «Ференджі». Перший національний балет «Пан Каньовський» М. Вериківського. Діяльність українських балетмейстерів класичної хореографії. Балет «Лілея» К. Данькевича та його значення для балетного театру України.

Тема 16. Балетний театр Східної Європи другої половини XX ст.

Криза хореодрами в радянському балеті. Балетмейстерські пошуки нових тем, образів, сюжетів в балетному мистецтві. Відродження одноактних балетів, хореографічних мініатюр.

Діяльність Ю. Григоровича: новий погляд на значення балетної вистави, філософське наповнення балетної дії; постанови в Ленінградському театрі опери та балету – «Кам'яна квітка», «Легенда про кохання», балети в Великому театрі – «Спартак», «Ангара», «Золоте століття», «Іван Грозний» та інші, нові редакції

балетів П. Чайковського. Значення творчості Ю. Григоровича для розвитку балетного мистецтва в Радянському Союзі.

Діяльність Л. Якобсона: розвиток хореографічної мініатюри, балети «Шурале», «Спартак», «Дванадцять»; танцювальний театр «Хореографічні мініатюри». Діяльність І. Бельського: оновлення естетики класичного танцю за допомогою розвитку хореографічної мови, відродження жанру танцсимфонії. Постановки Бельського «Берег надії», «Ленінградська симфонія», «Овод» тощо.

Синтез класичного танцю з елементами фольклору та вільної пластики, відродження вистав класичної спадщини в творчості О. Віноградова.

Видатні танцівники: М. Плисецька, К. Максимова, В. Васильєв, М. Лієпа, К. Заклинский, Г. Мезенцева та інші.

Поява наприкінці 60-х років балетних труп, незалежних від оперно-балетних театрів («Хореографічні мініатюри» Л. Якобсона, «Державний театр класичного балету» В. Васильова та Н. Касаткіної «Театр сучасного балету» Б. Ейфмана та інші). Гастролі радянського балету за кордоном.

Балетний театр Росії 90-х років ХХ ст.

Тема 17. Балетний театр України другої половини ХХ ст.

Діяльність українських театрів опери та балету. Провідні артисти балету України: Іраїда Лукашова, Валерій Парсєгов, Тетяна Таякіна і Валерій Ковтун, Світлана Коливанова, Теодор Попеску та інші.

РОЗДІЛ 4. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАЛЕТНИЙ ТЕАТР ХХІ СТ.

Тема 18. Балетний театр Західної Європи ХХІ ст.

Діяльність провідних театрів опери та балету Західної Європи. Провідні балетмейстери та артисти балету. Особливості репертуару провідних театрів країн Західної Європи.

Тема 19. Балетний театр України ХХІ ст.

Діяльність державних театрів опери та балету України: репертуар, провідні балетмейстери та танцівники. «Київ-модерн балет» Раду Поклітару.

РОЗДІЛ 5. СУЧАСНИЙ ТАНЕЦЬ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ ТА АМЕРИКИ ХХ-ХХІ СТ

Тема 20. Танцювальне мистецтво Західної Європи та Америки поч. ХХ ст.

Експерименти в області фізичних рухів Ф. Дельсарта та Е. Жака-Далькроза. Зародження танцю модерн: нові естетичні ідеали, нові теми, образи в танцювальному мистецтві, нова танцювальна пластика. Творчість А. Дункан. Перша школа танцю модерн «Денішоун». «Виразний» танець в Германії: вплив на розвиток танцювального мистецтва художніх напрямів експресіонізму та символізму, діяльність Р. фон Лабана, К. Йосса, М. Вігман. Загальні риси сценічного танцю початку ХХ ст.

Тема 21. Розвиток танцю модерн в 30-40-х роках ХХ ст.

Активний розвиток танцю модерн в Америці. Творча діяльність М. Грем. Характерні риси творчості та особливості постановок. Діяльність Д. Хамфрі та Ч. Вейдмана. Загальні риси танцю модерн 30-40-х роках ХХ ст.

Тема 22. Формування та розвиток джаз-танцю.

Загальні риси джазового танцю. Основні стильові напрямлення джазового танцю. Поява танців чорношкірих акторів в комедіях та водевілях. Ріст популярності побутових джазових танців. Розвиток мюзиклу як окремого жанру сценічного мистецтва в 20-40-х роках, вистави на Бродвеї та в Гарлемі (шоу «ШафлЕлонг» 1921 р.). Організація «Негритянського театру мистецтв» під керівництвом Х. Уінфілда. Професійне вивчення основ джаз танцю в 40-х роках. Діяльність К. Данхем, П. Пріmjюса. Репертуарні вистави в Америці, створені на основі музики та лексики джаз танцю – «Тропіки та гарячий джаз» (К. Данхем, 1940 р.), «Вестсайдська історія» (Д. Роббінс, 1957 р.), «Сюїта блюзів» (Е. Ейлі. 1958 р.). Розвиток джазового танцю в 50-60-х роках. Особливості розвитку джазового танцю в Європі та його вплив на інші види хореографічного мистецтва.

Тема 23. Неокласицизм в хореографічному мистецтві

Визначення терміну «неокласицизм». Передумови появи неокласицизму в Західній Європі та Америці.

Діяльність С. Лифаря: експерименти по створенню оновленого класичного танцю. Відомі вистави Лифаря та їх характерні риси: «Ікар», «Сюїта в білому» тощо.

Діяльність Дж. Баланчіна: «Молодий балет» в Петрограді, «Російський балет Дягілева», «Нью-Йорк сіті балле»; відомі вистави Баланчіна та їх характерні риси. Значення творчої діяльності Лифаря та Баланчіна. Загальні риси балетів неокласицизму.

Тема 24. Танцювальне мистецтво Західної Європи та Америки другої половини ХХ ст.-поч. ХХІ ст.

Характерні риси танцювального сценічного мистецтва другої половини ХХ ст.: синтез різних видів хореографічного мистецтва, збагачення танцювальної лексики спортивними елементами, повернення до вистав синтетичного характеру, нові теми та образи, символи в балетних виставах, особливості драматургічної побудови вистав, роль сценічного оформлення в хореографічних виставах. Різноманіття творчих колективів, балетних труп, стилів та напрямів в сучасному танцювальному мистецтві. Створення навчальних центрів, авторських та експериментальних театрів. Розвиток постмодерну в танцювальному мистецтві. Збереження та розвиток класичного танцю в провідних театрах Європи. Діяльність видатних балетмейстерів: М. Бежар, Р. Петі, П. Бауш, Х. Лімон, Е. Ейлі, М. Каннінгем, Дж. Кранко, І. Кіліан, Д. Ноймайер, У. Форсайт, М. Ек тощо.

РОЗДІЛ 6. ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК БАЛЬНОГО ТАНЦЮ

Тема 25. Формування та розвиток бального танцю

Розвиток бальних танців та поява перших організацій викладачів бального танцю в Англії (кінець ХVІІІ-поч. ХІХ ст.). Формування програми бальних танців та «англійського» стилю їх виконання. Систематизація танцювальних рухів конкурсної програми англійськими викладачами бального танцю. Турнір танго в Ніцце 1907 р., чемпіонат Світу в Парижі 1909 р. (організатор Каміль де Ріналь). 1921 рік – танцювальний фестиваль в Блекпулі.

Розподіл танцівників на професіоналів та любителів. 1935 рік поява міжнародної федерації танцівників-любителів, перші змагання любителів. Поява підручників бального танцю (автори А. Мур та В. Сильвестр.) Початок 50-х років – поява латиноамериканських танців в конкурсній програмі. Внесок У. Лейерда в розвиток латиноамериканських танців. 70-ті роки – поява терміну «танцювальний спорт». Бальний танець наприкінці ХХ ст.-поч. ХХІ ст. Особливості розвитку бального танцю в Радянському Союзі.

Тема 26. Історія формування та загальна характеристика конкурсних бальних танців

Танці європейської програми: повільний вальс, танго, повільний фокстрот, швидкий фокстрот або квікстеп, віденський вальс. Танці латино-американської програми: ча-ча-ча, румба, джайв, пасадобль, самба.

РОЗДІЛ 8. ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК НАРОДНО-СЦЕНІЧНОГО ТАНЦЮ

Тема 27. Історія розвитку народно-сценічного танцю як окремого виду хореографічного мистецтва

Пояснення терміну «Народно-сценічний танець». Народний (характерний) танець в балетних виставах ХVІІІ-ХІХ та поч. ХХ ст. Розвиток самодіяльного мистецтва в СРСР в 20-30-х р.р. ХХ ст. 1936 р. – огляд творчих фольклорних колективів (м. Москва). 1937 р. – організація Ансамблю народного танцю СРСР під керівництвом І. Моїсеєва, Державного Ансамблю танцю УССР. Поява ансамблів народно-сценічного танцю в інших республіках Радянського Союзу («Лезгінка», «Жок», «Летува» тощо). Організація танцювальних груп при Державних народних хорах. Особливості виразних засобів народно-сценічного танцю, сценічних форм та принципів створення костюмів. Загальна характеристика репертуару колективів народно-сценічного танцю. Розвиток самодіяльних колективів народно-сценічного танцю. Дисципліна «Народно-сценічний танець» в професійних учбових закладах. Теоретичні праці з методики викладання народно-сценічного танцю. Народно-сценічний танець в ХХІ ст.

Тема 28. Видатні митці народно-сценічної хореографії різних країн

Творча діяльність І. Моїсеєва, Н. Надеждіної, Т. Устинової, В. Курбета, І. Сухішвілі та ін. Особливості створення репертуарних номерів, виразні засоби, теми, сюжети постановок, розкриття національної манери виконання.

Тема 29. Видатні митці народно-сценічної хореографії України

Творча діяльність П. Вірського, В. Верховинця, Я. Чуперчука, В. Петрика та ін. Особливості створення репертуарних номерів, виразні засоби, теми, сюжети постановок, розкриття національної манери виконання.

VII. ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 6. Балетне мистецтво Західної Європи XVIII ст.

Семінарське заняття: Балетмейстери-реформатори XVIII ст. (денне відділення – 1 год.)

Мета: визначити значення реформаторської діяльності балетмейстерів Західної Європи XVIII ст.

Питання:

1. Значення теоретичної праці Ж.-Ж. Новерра «Листи про танець та балети» для діяльності сучасних балетмейстерів.
2. Творча діяльність Дж. Уівера.
3. Творча діяльність Г. Анджіоліні.
4. Творча діяльність Ф. Гільфердинга.

Література основна: 2, 5, 6; допоміжна: інтернет-ресурси

Тема 7. Балетний театр Західної Європи першої половини XIX ст.

Семінарське заняття: Романтичний балет Західної Європи (денне відділення – 1 год., заочне відділення – 1 год.)

Мета: визначити роль художнього напрямку в мистецтві романтизму для розвитку класичного танцю в першій половині XIX ст.

Питання:

1. Причини появи романтизму на початку XIX ст., його характерні риси та вплив на розвиток балетного мистецтва.
  2. Особливості творчої діяльності балетмейстера XIX ст. Ф. Тальоні.
  3. Видатна танцівниця XIX ст. М. Тальоні.
  4. Балетна вистава «Сильфіда» – історія створення та особливості художніх прийомів.
  5. Творча діяльність видатного балетмейстера XIX ст. Ж. Перро.
  6. Балетна вистава класичної спадщини А.-Ш. Адана «Жізель» – історія створення та особливості художніх прийомів.
  7. Видатна танцівниця Західної Європи XIX ст. Ф. Ельслер.
- Література основна: 2, 5, 6; допоміжна: інтернет-ресурси

Тема 11. Балетний театр Східної Європи другої половини XIX ст.**Семінарське заняття:** Симфонізація танцю в балетах

П. Чайковського та А. Глазунова як найвищий етап розвитку хореографічного мистецтва кінця XIX ст. (денне відділення – 1 год.)

Мета: визначити значення появи симфонічних балетів для розвитку класичного танцю.

Питання:

1. Балет «Спляча красуня» – історія створення. Особливості художніх прийомів та принципи балетмейстерської роботи.
2. Балет «Лускунчик» – історія створення. Особливості художніх прийомів та принципи балетмейстерської роботи.
3. Балет «Лебедине озеро» – історія створення. Особливості художніх прийомів та принципи балетмейстерської роботи.
4. Балет «Раймонда» – історія створення. Особливості художніх прийомів та принципи балетмейстерської роботи.
5. Особливості побудови характерних танців в постановках М. Петіпа та Л. Іванова.
6. Роль М. Петіпа в розвитку балетного мистецтва Східної Європи.

7. Балет Л. Мінкуса «Баядерка» в постановці М. Петіпа – особливості побудови та художні прийоми.

Література основна: 2, 5, 6; допоміжна: інтернет-ресурси

Тема 13. Балетний театр Східної Європи поч. ХХ ст.

Семінарське заняття: Реформаторські балетні вистави

М. Фокіна, В Ніжинського та балетмейстерів поч. ХХ ст. (денне відділення – 1 год.)

Мета: визначити історичне значення «Російських сезонів» для розвитку світового балету

Питання:

1. Роль С. Дягілева в популяризації танцювального мистецтва в Західній Європі.
2. Витоки та сутність реформ М. Фокіна.
3. Балети М. Фокіна «Шопеніана» на муз. Ф. Шопена, «Привід троянди» на муз. К. Вебера – особливості побудови та художні прийоми.
4. Балет І. Стравінського «Жар-птиця» у постановці М. Фокіна – особливості побудови та художні прийоми.
5. Балет І. Стравінського «Петрушка» у постановці М. Фокіна – особливості побудови та художні прийоми.
6. Сучасні редакції балетів І. Стравінського «Жар-птиця» та «Петрушка» в творчості балетмейстерів ХХ-ХХІ ст.
7. Принципи сценічного оформлення балетних вистав «Російських сезонів».
8. Видатні артисти балету «Російський сезонів»: А. Павлова, В. Ніжинський, Т. Карсавіна та ін.
9. Значення «Російських сезонів» та діяльності М. Фокіна для розвитку балетного мистецтва світу.
10. Характеристика репертуару «Російського балету Дягілева».
11. Балети К. Дебюссі «Післяполудневий відпочинок фавна» та «Ігри» у постановці В. Ніжинського: особливості побудови та художні прийоми.
12. Балет І. Стравінського «Весна священна» у постановці В. Ніжинського: особливості побудови та художні прийоми.

13. Сучасні редакції балету І. Стравінського «Весна священна» в творчості балетмейстерів ХХ-ХХІ ст.
11. Балет «Весіллячко» Б. Ніжинської: особливості побудови та художні прийоми.
12. Балети «Російського балету Дягілева» в оформленні П. Пікассо
Література основна: 5, 6; допоміжна: інтернет-ресурси

Тема 17. Балетний театр України другої половини ХХ ст.

Семінарське заняття: Балетний театр України другої половини ХХ ст. (денне відділення – 1 год.)

Мета: визначити основні риси розвитку хореографічного мистецтва України ХХ ст., познайомитися з творчістю провідних балетмейстерів України.

Питання:

1. Творча діяльність Національної опери України.
2. Творча діяльність державних театрів опери та балету України.

Література основна: 5, 6, 10; допоміжна: 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, інтернет-ресурси

Тема 19. Балетний театр України ХХІ ст.

Семінарське заняття: Сучасні тенденції хореографічного мистецтва в творчості провідних балетмейстерів України ХХІ ст. (денне відділення – 1 год., заочне відділення – 1 год.)

Мета: визначити сучасні тенденції розвитку хореографічного мистецтва України ХХІ ст., познайомитися з творчістю сучасних балетмейстерів України.

Питання:

1. Творча діяльність Національної опери України.
2. Творча діяльність державних театрів опери та балету України.

Література основна: 3, 4, 5, 10; допоміжна: 12, 14, 15, інтернет-ресурси

Тема 20. Танцювальне мистецтво Західної Європи та Америки поч. XX ст.

Семінарське заняття. Сучасний танець Західної Європи та Америки першої половини XX ст. (денне відділення – 1 год.)

Мета: визначити основні характеристики танцювального мистецтва Західної Європи та Америки першої половини XX ст.

Питання:

1. Експерименти в області фізичних рухів Ф. Дельсарта та Е. Жака-Далькроза.
2. Зародження танцю модерн: нові естетичні ідеали, нові теми, образи в танцювальному мистецтві, нова танцювальна пластика.
3. Творчість А. Дункан.
4. Перша школа танцю модерн «Денішоун».
5. «Виразний» танець в Германії: вплив на розвиток танцювального мистецтва художніх напрямів експресіонізму та символізму.
6. Діяльність Р. фон Лабана, К. Йосса, М. Вігман.
7. Діяльність М. Грем.
8. Зародження та розвиток джазового танцю.
9. Творча діяльність Б. Фосса
10. Неокласицизм в хореографічному мистецтві: творча діяльність С. Ліфаря
11. Неокласицизм в хореографічному мистецтві: творча діяльність Дж. Баланчіна

Література основна: 5, 6, 7, 8, 11, 12, 13; допоміжна: 1, 18, інтернет-ресурси

Тема 24. Танцювальне мистецтво Західної Європи та Америки другої половини XX ст. поч. XXI ст.

Семінарське заняття: Різноманітність форм хореографічного мистецтва Західної Європи та Америки другої половини XX ст. поч. XXI ст. на прикладі діяльності видатних балетмейстерів (денне відділення – 1 год., заочне відділення – 1 год.)

Мета: познайомитися з творчою діяльністю, особливостями художніх прийомів та тематикою творів провідних

балетмейстерів Західної Європи та Америки другої половини ХХ ст. поч. ХХІ ст.

Питання:

1. Сучасні тенденції розвитку хореографічного мистецтва Західної Європи та Америки.
2. Творча діяльність відомих балетмейстерів Західної Європи та Америки другої половини ХХ ст. поч. ХХІ ст. (Моріс Бежар, Ролан Петі, Піна Бауш, Хосе Лімон, Елвін Ейлі, Джон Ноймайер, Іржі Кіліан, Мерс Каннінгем, Матс Ек, Джон Кранко, Вільям Форсайт, Начо Дуато, Альберто Алонсо, Ентоні Тюдор, Джером Роббінс, Кеннет Макміллан, Дезмонд Річардсон, Дуайт Роден, Міша Ван Хук, Жан Крістоф Майо, Лін Каролін Карлсон, Уейн МакГрегор, Марк Морріс, Фредерік Рідман, Мурад Мерзукі, Ханс ван Манен, Твайла Тарп, Тріша Браун, Анжлен Прельжокаж, Метью Борн, Охад Наарін, Соль Леон, Пол Лайтфул, Олександр Екман, Саша Вальц, Крістофер Уїлдон, Кристал Пайт, Марко Гьоке та інші).

Література основна: 5, 6, 7, 8, 11, 12, 13; допоміжна: інтернет-ресурси

Тема 25. Формування та розвиток бального танцю

Семінарське заняття: Історія формування та сучасний стан бального танцю (денне відділення – 1 год., заочне відділення – 1 год.)

Мета: визначити особливості формування бального танцю як окремого виду хореографічного мистецтва.

Питання:

1. Історія розвитку та загальні риси конкурсних бальних танців.
2. Особливості розвитку бального танцю в Радянському Союзі.
3. Особливості розвитку бального танцю в Україні на сучасному етапі.
4. Розвиток конкурсних змагань формейшен.
5. Видатні виконавці, педагоги, теоретики бального танцю, їх вплив на розвиток бальної хореографії.

Література основна: 5, 6, 9; допоміжна: 20, 21, 23, 24, 25, інтернет-ресурси

Тема 29. Видатні митці народно-сценічної хореографії України

Семінарське заняття: Творчість видатних митців народно-сценічного танцю України (денне відділення – 1 год.)

Мета: познайомитися з творчою діяльністю митців народно-сценічного танцю України.

Питання:

1. Творча діяльність видатних митців народно-сценічного танцю України у XX-XXI ст. (П. Вірський, В. Верховинець, В. Авраменко, Я. Чуперчук, М. Вантух, К. Василенко, А. Кривохижа, О. Гомон, В. Похиленко, В. Петрик, К. Балог, Д. Демків, Д. Ластівка, Р. Маліновський, О. Прокопенко, В. Дебелий, Б. Колногузенко)
2. Розвиток народно-сценічного танцю в Україні на сучасному етапі.
3. Провідні ансамблі народно-сценічного танцю України та світу.

Література основна: 1, 5, 6, 8; допоміжна: 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 16, 17, інтернет-ресурси

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Розділ 1. Танцювальне мистецтво в культурі минулого

Тема 1. Танець в первісному суспільстві

Самостійна робота студентів: роль танцю в обрядових дійствах первісного суспільства.

Мета: проаналізувати різновиди танців первісного суспільства та визначити їх роль в традиційних давніх обрядах.

Завдання:

1. Визначити основні теорії походження танцю.
2. Розглянути та вивчити основні групи танців первісного суспільства.

3. Вивчити необхідні терміни та поняття.

4. Записати в словник: визначення поняття «танець», теорії походження танцю, групи танців первісного суспільства, визначення поняття «тотемні танці».

Література основна: 2, 5; допоміжна: інтернет-ресурси

Тема 2. Танцювальне мистецтво Давнього Єгипту та Давньої Греції.

Самостійна робота студентів: особливості розвитку танцювального мистецтва Давнього світу.

Мета: визначити значення та рівень розвитку танцювального мистецтва в країнах Давнього світу (на прикладі Давнього Єгипту та Давньої Греції).

Завдання:

1. Розглянути та вивчити основні групи танців в Давньому Єгипті та в Давній Греції.

2. Вивчити необхідні терміни.

3. Записати в словник: групи танців Давнього Єгипту, групи танців Давньої Греції, визначення понять «пірріха» та «кубістика».

Література основна: 2, 5; допоміжна: інтернет-ресурси

Тема 3. Танцювальне мистецтво Західної Європи в період середньовіччя.

Самостійна робота студентів: особливості розвитку танцювального мистецтва Західної Європи періоду середньовіччя.

Мета: визначити рівень розвитку танцювального мистецтва в країнах Західної Європи в період середньовіччя.

Завдання:

1. Розглянути та вивчити основні групи танців Західної Європи в період середньовіччя.

2. Визначити особливості розвитку професійного танцю Західної Європи в період середньовіччя.

3. Визначити характерні риси бального танцю цього періоду, залежність розвитку хореографії від норм та ідеалів християнської релігії.

4. Записати в словник: групи танців Західної Європи в період середньовіччя, визначення понять «мореска», «морескант», «мандрівні актори».

Література основна: 2, 5; допоміжна: інтернет-ресурси

Розділ 2. Балетний театр Західної Європи XV-XIX СТ.

Тема 4. Танцювальне мистецтво Західної Європи епохи Відродження

Самостійна робота студентів: особливості розвитку танцювального мистецтва Західної Європи епохи Відродження..

Мета: визначити рівень розвитку танцювального мистецтва в країнах Західної Європи епохи Відродження.

Завдання:

1. Розглянути та вивчити основні групи танців Західної Європи епохи Відродження.
2. Визначити особливості розвитку професійного танцю Західної Європи епохи Відродження.
3. Розглянути характерні риси театралізованих «синтетичних» вистав мандрівних акторів, визначити місце танцювальних та пантомімних епізодів в цих виставах.
4. Записати в словник: групи танців Західної Європи епохи Відродження, хореографічні образи театралізованих вистав синтетичного характеру Західної Європи епохи Відродження, визначення термінів «бранль», «танцмейстер», «балет», «маски», «пастораль».

Література основна: 2, 5, 6; допоміжна: інтернет-ресурси

Тема 5. Розвиток балетного мистецтва Західної Європи в XVII ст.

Самостійна робота студентів: особливості розвитку придворних балетних вистав Західної Європи в XVII ст..

Мета: визначити загальні риси та принципи побудови балетних вистав Західної Європи в XVII ст.

Завдання:

1. Розглянути та вивчити загальну характеристику балетних вистав.
2. Познайомитися з принципами побудови балетних вистав.

3. Познайомитися з розподілом сценічного танцю на групи та з правилами підбору костюмів для кожної групи .

4. Записати в словник: хореографічні образи балетних вистав XVIII ст., «Королівська Академія танцю», групи сценічного танцю, «Комедія дель арте».

Література основна: 2, 5, 6; допоміжна: інтернет-ресурси

Тема 6. Балетне мистецтво Західної Європи XVIII ст.

Самостійна робота студентів: особливості побудови балетних вистав Західної Європи XVIII ст., їх тематика та виразні засоби.

Мета: визначити особливості розвитку балетного мистецтва Західної Європи у XVIII ст., розкрити значення теоретичної праці Новерра «Листи про танець та балети» для діяльності сучасних балетмейстерів.

Завдання:

1. Розглянути загальну характеристику розвитку балетних вистав Західної Європи у XVIII ст.

2. Розглянути та визначити прогресивні зміни в балетному мистецтві Західної Європи.

3. Записати у словник: хореографічні образи балетних вистав XVIII ст., видатні балетмейстери Західної Європи XVIII ст. – Дж. Уівер, Ф. Хільфердинг, Г. Анжіоліні, Ж.-Ж. Новерр, Ж. Доберваль; теоретична праця Ж.-Ж. Новерра «Листи про танець та балети»; балет класичної спадщини «Марна обережність», дивертисментний танець, дійовий танець.

4. Познайомитися з теоретичною працею Ж.-Ж. Новерра «Листи про танець та балети»: підготувати короткий огляд змісту кожної глави книги Новерра.

5. Познайомитися з відеозаписом балету «Марна обережність»

Література основна: 2, 5, 6; допоміжна: інтернет-ресурси

Тема 7. Балетний театр Західної Європи першої половини XIX ст.

Самостійна робота студентів: особливості розвитку балетного мистецтва Західної Європи першої половини XIX ст.

Мета: розглянути загальні риси балетних вистав Західної Європи першої половини XIX ст.

Завдання:

1. Розглянути характерні риси балетного мистецтва Західної Європи першої половини XIX ст.
2. Записати в словник: визначення поняття «романтизм»; хореографічні образи балетних вистав Західної Європи епохи романтизму; видатні балетмейстери XIX ст. – Ф. Тальоні, Ж. Перро; видатні танцівниці XIX ст. – М. Тальоні, Ф. Ельслер; балети «Сильфіда», «Жізель».
3. Познайомитися з відеозаписами балетів «Сильфіда», «Жізель».

Література основна: 2, 5, 6; допоміжна: інтернет-ресурси

Тема 8. Балетний театр Західної Європи другої половини XIX ст.

Самостійна робота студентів: особливості розвитку танцювального мистецтва Західної Європи в другій половині XIX ст.

Мета: визначити причини кризи романтичного балету Західної Європи в 60-х роках XIX ст. та передумови появи нових тенденцій розвитку танцювального мистецтва у другій половині XIX ст.

Завдання:

1. Розглянути особливості розвитку балетного мистецтва Західної Європи в другій половині XIX ст.
2. Перелічити причини кризи романтичного балету Західної Європи в 60-х роках XIX ст. та передумови появи нових тенденцій розвитку танцювального мистецтва у другій половині XIX ст.
3. Записати в словник: хореографічні образи балетів Західної Європи другої половини XIX ст.; французький балетмейстер другої половини XIX ст. А. Сен-Леон; балет «Коппелія», балет «Ексцельсіор».
4. Познайомитися з відеозаписами балетів «Коппелія», «Ексцельсіор».

Література основна: 2, 5, 6; допоміжна: 19, інтернет-ресурси

Розділ 3. Балетний театр Східної Європи XVIII-XX ст.

Тема 9. Формування та розвиток балетного театру в Східній Європі XVIII ст.

Самостійна робота студентів: Формування та розвиток балетного театру в Східній Європі XVIII ст.

Мета: визначити особливості зародження та розвитку балетного мистецтва в Східній Європі XVIII ст.

Завдання:

1. Розглянути особливості формування та розвитку балетного мистецтва в Східній Європі XVIII ст.
2. Записати в словник: дата створення першої танцювальної школи в Східній Європі XVIII ст.; перший танцмейстер та керівник танцювальної школи – Ж.-Б. Ланде, визначення поняття «кріпосний театр».

Література основна: 2, 5, 6; допоміжна: інтернет-ресурси

Тема 10. Балетний театр Східної Європи першої половини XIX ст.

Самостійна робота студентів: Шляхи розвитку балетного театру Східної Європи першої половини XIX ст.

Мета: визначити національні особливості розвитку балетного мистецтва Східної Європи першої половини XIX ст.

Завдання:

1. Розглянути особливості розвитку балетного театру Східної Європи першої половини XIX ст.
2. Записати в словник: визначення понять «сентименталізм», «патріотичні балети» XIX ст.; перший російський балетмейстер І. І. Вальберх; видатний балетмейстер першої половини XIX ст. Ш. Дідло.
3. Розглянути загальні риси розвитку балетного мистецтва Східної Європи в 30-60-ті роки XIX ст.

2. Записати в словник: видатна балерина К. Санковська, І. І. Вальберх, Ш. Дідло.

Література основна: 2, 5, 6; допоміжна: інтернет-ресурси

Тема 11. Балетний театр Східної Європи другої половини XIX ст.

Самостійна робота студентів: особливості розвитку балетного театру Східної Європи в другій половини XIX ст.

Мета: визначити причини кризи романтичного балету Східної Європи в 60-х р.р. XIX ст., визначити творчий внесок М. Петіпа, Л. Іванова, П. Чайковського, О. Глазунова в розвиток світового балетного мистецтва.

Завдання:

1. Розглянути особливості розвитку балетного мистецтва Східної Європи в другій половині XIX ст.
2. Визначити причини кризи романтичного балету Східної Європи в 60-х р.р. XIX ст.
3. Познайомитися з етапами творчої діяльності видатного балетмейстера М. Петіпа.
4. Визначити основні принципи роботи над створенням балетних вистав видатних балетмейстерів кінця XIX ст. М. Петіпа та Л. Іванова.

5. Записати в словник: балет «Коник-горбоконик», видатні балетмейстери М. Петіпа та Л. Іванов, балети «Дон Кіхот», «Баядерка», «Спляча красуня», «Лускунчик», «Лебедине озеро».
6. Познайомитися з відеозаписами балетів «Дон Кіхот», «Баядерка», «Спляча красуня», «Лускунчик», «Лебедине озеро».

Література основна: 2, 5, 6; допоміжна: інтернет-ресурси

Тема 12. Балетний театр України XIX ст.

Самостійна робота студентів: особливості розвитку та українського балету у XIX ст.

Мета: визначити характерні риси українського балету у XIX ст.

Завдання:

1. Розглянути діяльність української балетної трупи І. Штейна.
2. Познайомитися з характеристикою національної сценічної хореографії в музично-драматичному та оперному театрах.

Література основна: 2, 5; допоміжна: інтернет-ресурси

Тема 13. Балетний театр Східної Європи поч. XX ст.

Самостійна робота студентів: особливості розвитку та реформування балету Східної Європи на поч. XX ст.

Мета: визначити характерні риси східноєвропейського балету на поч. ХХ ст.

Завдання:

1. Розглянути передумови появи реформаторських нововведень в східноєвропейському балеті початку ХХ ст.
2. Охарактеризувати художні погляди та принципи балетмейстера О. Горського, визначити значення його діяльності для збереження балетів класичної спадщини в репертуарі Великого театру.
3. Визначити сутність реформаторської творчої діяльності М. Фокіна.
4. Познайомитися з балетними виставами «Російських сезонів»
5. Записати в словник: видатний балетмейстер М. Фокін, балети «Шопеніана», «Жар-птиця», «Петрушка», «Привід троянди», організатор «Російських сезонів» С. Дягілев, «Російські сезони», А. Павлова, В. Ніжинський, балети «Післяполуденний відпочинок фавна», «Весна священна».
6. Познайомитися з відеозаписами балетних вистав «Шопеніана», «Жар-птиця», «Петрушка», «Видіння троянди», «Післяполуденний відпочинок фавна», «Весна священна».

Література основна: 2, 5, 6, 8; допоміжна: інтернет-ресурси

Тема 14. Балетний театр Східної Європи першої половини ХХ ст.

Самостійна робота студентів: особливості розвитку сценічного танцювального мистецтва в Радянському Союзі після Жовтневої революції 1917 року.

Мета: визначити загальні риси розвитку танцювального мистецтва Радянського Союзу у першій половині ХХ ст.

Завдання:

1. Познайомитися з діяльністю видатних радянських балетмейстерів-експериментаторів: О. Горський, Ф. Лопухов, К. Голейзовський.
2. Розглянути діяльність експериментальних танцювальних студій.
3. Визначити характерні риси радянських хореодром в балеті.

4. Записати в словник: видатні балетмейстери О. Горський, Ф. Лопухов, К. Голейзовський, художні напрями експресіонізм та символізм, вистави «Величність світобудови», «Йосиф прекрасний», «Червоний мак», хореодрама в балетному театрі Радянського Союзу 30-40-х років, тематика вистав Радянського балетного театру, видатні балетмейстери Р. Захаров, Л. Лавровський, балети «Бахчисарайський фонтан», «Попелюшка», «Ромео і Джульєтта», видатні радянські балерини Г. Уланова, Н. Дудінська, педагог класичного танцю А. Ваганова.
5. Познайомитися з відеозаписами балетів «Червоний мак», «Бахчисарайський фонтан», «Попелюшка», «Ромео і Джульєтта»

Література основна: 2, 5, 6, 8; допоміжна: інтернет-ресурси

Тема 15. Балетний театр України першої половини ХХ ст.

Самостійна робота студентів: особливості розвитку українського балетного мистецтва першої половини ХХ ст.

Мета: визначити характерні риси українського балетного мистецтва першої половини ХХ ст.

Завдання:

1. Розглянути історію створення державних оперно-балетних театрів в Україні.

3. Познайомитися з тематикою вистав українського балетного театру першої половини ХХ ст.

4. Записати в словник: «Пан Каньовський», «Лілея»

Література основна: 2, 5, 6, 10; допоміжна: 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, інтернет-ресурси

Тема 16. Балетний театр Східної Європи другої половини ХХ ст.

Самостійна робота студентів: загальна характеристика балетного театру Радянського Союзу другої половини ХХ ст.

Мета: визначити характерні риси розвитку балету Радянського Союзу в другій половині ХХ ст.

Завдання:

1. Познайомитися з діяльністю видатних балетмейстерів Радянського Союзу 60-80 років ХХ ст.

2. Визначити причини кризи хореодрами в балетному мистецтві.

3. Записати в словник: видатні балетмейстери Ю. Григорович, Л. Якобсон, Б. Ейфман, балети «Легедна про кохання», «Кам'яна квітка», «Спартак», балетні трупі «Хореографічні мініатюри», «Державний театр класичного балету», «Театр сучасного балету».
4. Познайомитися з відеозаписами балетів «Легедна про кохання», «Кам'яна квітка», «Спартак».
5. Познайомитися з відеозаписами виступів провідних артистів радянського балету В. Васильєв, К. Максимова, Н. Семіорова, Н. Бесмертнова, К. Заклинський, Г. Мезенцева, А. Асилмуратова, Ф. Рузіматов, І. Колпакова та ін.

Література основна: 2, 5; допоміжна: інтернет-ресурси

Тема 17. Балетний театр України другої половини ХХ ст.

Самостійна робота студентів: особливості розвитку українського балетного театру другої половини ХХ ст.

Мета: визначити основні характерні риси українського балетного театру другої половини ХХ ст.

Завдання:

1. Познайомитися з характеристикою розвитку українського балетного театру у другій половині ХХ ст.
2. Познайомитися з найбільш відомими виставами українського балетного театру.
3. Записати в словник: балет «Лісова пісня», Іраїда Лукашова, Валерій Парсегов, Тетяна Таякіна і Валерій Ковтун, Світлана Коливанова, Теодор Попеску
4. Записати в словник: Національний академічний театр опери та балету ім. Т. Шевченка, Київський муніципальний академічний театр опери та балету для дітей та юнацтва, Дніпропетровський академічний театр опери та балету, Донецький національний академічний театр опери та балету ім. А. Солов'яненко, Львівський національний академічний театр опери та балету ім. С. Крушельницької, Одеський національний академічний театр опери та балету, Харківський національний академічний театр опери та балету ім. М. В. Лисенко, «Київ-модерн балет», провідні українські артисти балету сучасності.
5. Познайомитися з відеозаписами виступів провідних українських артистів балету другої половини ХХ ст.

Література основна: 2, 5, 6, 10; допоміжна: 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, інтернет-ресурси

Розділ 4. Європейський балетний театр ХХІ ст.

Тема 18. Балетний театр Західної Європи ХХІ ст.

Самостійна робота студентів: особливості розвитку західноєвропейського балетного театру у ХХІ ст.

Мета: визначити характерні риси розвитку західноєвропейського балетного театру.

Завдання:

1. Познайомитися з діяльністю провідних театрів опери та балету Західної Європи.
2. Познайомитися з найбільш відомими виставами західноєвропейського балетного театру ХХІ ст.
3. Визначити провідних балетмейстерів та артистів балету західноєвропейського балетного театру ХХІ ст.

Література основна: 5, 6, 7, 11, 12, 13; допоміжна: інтернет-ресурси

Тема 19. Балетний театр України ХХІ ст.

Самостійна робота студентів: особливості розвитку українського балетного театру у ХХІ ст.

Мета: визначити особливості розвитку українського балетного театру, його характерні риси та репертуар у ХХІ ст.

Завдання:

1. Познайомитися тенденціями розвитку українського балетного театру у ХХІ ст.
2. Познайомитися з найбільш відомими виставами українського балетного театру ХХІ ст.
3. Познайомитися з відеозаписами виступів провідних українських артистів балету.
4. Познайомитися з відеозаписами балетних вистав провідних українських театрів опери та балету.

Розділ 5. Сучасний танець Західної Європи та Америки ХХ-ХХІ ст.

Тема 20. Танцювальне мистецтво Західної Європи та Америки поч. ХХ ст.

Самостійна робота студентів: особливості формування танцювального мистецтва нового типу в Західній Європі та Америці на поч. ХХ ст.

Мета: визначити характерні риси хореографічного мистецтва Західної Європи та Америки поч. ХХ ст.

Завдання:

1. Визначити історичні умови виникнення нових вимог до хореографічного мистецтва.
2. Познайомитися з діяльністю видатних танцівників та балетмейстерів танцю модерн Америки та Германії.
3. Записати в словник: танець модерн, А. Дункан, Р. Сен-Дені, Т. Шоун, школа «Денішоун», Р. фон Лабан, Курт Йосс, М. Вігман., вистава «Зелений стіл».

Література основна: 5, 6, 7, 8, 11, 12, 13; допоміжна: 1, 18, інтернет-ресурси

Тема 21. Розвиток танцю модерн в 30-40-х р.р. ХХ с.

Самостійна робота студентів: характерні риси американського танцю модерн в 30-40-х роках ХХ ст.

Мета: визначити особливості розвитку танцю модерн в 30-40-х роках ХХ ст.

Завдання:

1. Познайомитися з діяльністю видатних балетмейстерів американського танцю модерн.
2. Познайомитися з виставами М. Грем.
3. Записати в словник: М. Грем, Д. Хамфрі, Ч. Вейдман.

Література основна: 5, 6, 7, 8, 11, 12, 13; допоміжна: інтернет-ресурси

Тема 22. Формування та розвиток джаз – танцю.

Самостійна робота студентів: особливості розвитку джаз танцю, його характерні риси.

Мета: визначити особливості формування та розвитку джазового танцю.

Завдання:

1. Познайомитися з історією появи та розвитку джазового танцю.
2. Познайомитися з діяльністю видатних хореографів джаз танцю.
3. Записати в словник: джаз танець, К. Данхем, П. Прімюс.
Література основна: 5, 6, 7, 8, 11, 12, 13; допоміжна: 22,
інтернет-ресурси

Тема 23. Неокласицизм в хореографічному мистецтві.

Самостійна робота студентів: поява та розвиток неокласицизму, як окремого напрямку класичної хореографії

Мета: визначити характерні риси та особливості розвитку неокласичного напрямку в танцювальному мистецтві ХХ ст.

Завдання:

1. Визначити умови формування неокласицизму в хореографічному мистецтві.
2. Познайомитися з характерними рисами неокласицизму.
3. Познайомитися з діяльністю та творчими роботами С. Ліфаря, Дж. Баланчіна.
4. Виписати в словник: неокласицизм в хореографічному мистецтві, С. Ліфарь, Дж. Баланчін, балети «Ікар», «Сюїта в білому», «Аполлон Мусагет», «Дорогоцінності».
5. Познайомитися з відеозаписами балетів Дж. Баланчіна та С. Лифаря.
Література основна: 5, 6, 7, 8, 11, 12, 13; допоміжна: інтернет-ресурси

Тема 24. Танцювальне мистецтво Західної Європи та Америки другої половини ХХ ст. поч. ХХІ ст.

Самостійна робота студентів: характерні риси хореографічного мистецтва Західної Європи та Америки другої половини ХХ ст. поч. ХХІ ст.

Мета: визначити особливості розвитку, художні прийоми, естетичні принципи, тематику творів хореографічного мистецтва Західної Європи та Америки другої половини ХХ ст. поч. ХХІ ст.

Завдання:

1. Познайомитися з творчою діяльністю провідних балетмейстерів.

2. Познайти з найбільш відомими хореографічними творами балетмейстерів ХХ-ХХІ ст.
3. Записати в словник: М. Бежар, Р. Петі, П. Бауш, Х. Лімон, Е. Ейлі, М. Каннінгем, Дж. Кранко, І. Кіліан, Д. Ноймайер, У. Форсайт, М. Ек.
Література основна: 5, 6, 7, 8, 11, 12, 13; допоміжна: 22, інтернет-ресурси

Розділ 6. Формування та розвиток бального танцю

Тема 25. Формування та розвиток бального танцю

Самостійна робота студентів: основні етапи становлення бального танцю

Мета: визначити особливості становлення та розвитку бального танцю як окремого виду хореографічного мистецтва

Завдання:

1. Простежити основні етапи розвитку бального танцю та конкурсних змагань з бальної хореографії.
2. Познайти з діяльністю видатних виконавців, педагогів та теоретиків бального танцю.
3. Записати в конспект: бальний танець, К. де Ріналь, Блекпульський фестиваль, В. Сільвестер, А. Мур, У. Лейерд, формейшен

Література основна: 5, 6, 9; допоміжна: 20, 21, 23, 24, 25, інтернет-ресурси

Тема 26. Історія формування та загальна характеристика конкурсних бальних танців

Самостійна робота студентів: історія виникнення та загальна характеристика бальних танців європейської та латино-американської конкурсної програми.

Мета: познайти з історією виникнення та розвитку конкурсних бальних танців, визначити їх характерні риси та естетичні характеристики

Завдання:

1. Познайти з історією виникнення та розвитку бальних танців європейської програми.

2. Познайомитися з історією виникнення та розвитку бальних танців латино-американської програми.
3. Визначити роль видатних педагогів-тренерів бальної хореографії в стандартизації правил виконання конкурсних бальних танців.
4. Записати в словник: вальс, танго, віденський вальс, повільний фокстрот, квікстеп, ча-ча-ча, джайв, румба, самба, пасодобль.
Література основна: 5, 6, 9; допоміжна: 20, 21, 23, 24, 25, інтернет-ресурси

Розділ 7. Формування та розвиток народно-сценічного танцю

Тема 27. Історія розвитку народно-сценічного танцю як окремого виду хореографічного мистецтва

Самостійна робота студентів: основні етапи становлення та розвитку народно-сценічного танцю як окремого виду хореографічного мистецтва

Мета: визначити особливості становлення та розвитку народно-сценічного танцю як окремого виду хореографічного мистецтва.

Завдання:

1. Познайомитися з історією формування та розвитку народно-сценічного танцю як окремого виду хореографічного мистецтва.
2. Визначити художні прийоми, естетичні принципи, тематику творів народно-сценічного танцю.
3. Записати в конспект: народно-сценічний танець.
Література основна: 1, 5, 6, 8; допоміжна: 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 16, 17, інтернет-ресурси

Тема 28. Видатні митці народно-сценічної хореографії різних країн

Самостійна робота студентів: творча діяльність видатних митців народно-сценічного танцю різних країн

Мета: познайомитися з творчою діяльністю видатних митців народно-сценічного танцю різних країн.

Завдання:

1. Познайти з творчою діяльністю видатних митців народно-сценічного танцю різних країн
2. Визначити роль видатних майстрів народного хореографії в становленні та розвитку народно-сценічного танцю.
3. Записати в словник назви провідних професійних ансамблів народно-сценічного танцю, ансамблів пісні та танцю, народних хорів різних країн, прізвища провідних балетмейстерів народної хореографії.

Література основна: 1, 5, 6, 8; допоміжна: 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 16, 17, інтернет-ресурси

Тема 29. Видатні митці народно-сценічної хореографії України

Самостійна робота студентів: творча діяльність видатних митців народно-сценічного танцю України.

Мета: познайти з творчою діяльністю діяльність видатних митців народно-сценічного танцю України.

Завдання:

1. Познайти з творчою діяльністю видатних балетмейстерів української народної хореографії.
2. Визначити роль видатних майстрів української народного хореографії в становленні та розвитку народно-сценічного танцю.
3. Записати в словник: прізвища видатних майстрів народно-сценічного танцю України, назви професійного ансамблю народного танцю України та ансамблів пісні і танцю, народних хорів України.

Література основна: 1, 5, 6, 8; допоміжна: 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 16, 17, інтернет-ресурси

VIII. ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОЇ ФОРМИ КОНТРОЛЮ

1. Танець в первісному суспільстві.
2. Танцювальна культура Давнього Єгипту.
3. Танцювальна культура Давньої Греції.
4. Танець Західної Європи епохи середньовіччя.
5. Розвиток танцювального мистецтва Західної Європи в епоху Відродження.
6. Придворні балети Західної Європи в XVII ст.
7. Західноєвропейський балетний театр XVIII ст. (Реформаторська діяльність Дж. Уівера, Ж.-Ж. Новерра та Ж. Доберваля.)
8. Балетний театр Західної Європи епохи романтизму. (Діяльність Марії та Філіппо Тальоні. Діяльність Ж. Перро)
9. Криза романтичного балету Західної Європи. Діяльність А. Сен-Леона.
10. Зародження балетного мистецтва та розвиток хореографічної освіти в Східній Європі.
11. Балетний театр Східної Європи другої половини XVIII ст.
12. Балетний театр Східної Європи першої чверті XIX ст. (Сентиментальні та патріотичні балети І. Вальберха)
13. Балетний театр Східної Європи першої чверті XIX ст. (Балетмейстерська та педагогічна діяльність Ш. Дідло).
14. Творча діяльність видатного балетмейстера М. Петіпа. Поява симфонічних балетів – творча діяльність М. Петіпа та Л. Іванова.
15. Балетний театр України у XIX ст.
16. Реформаторська діяльність видатного балетмейстера М. Фокіна.
17. Значення «Російських сезонів» та «Російського балету С. Дягілєва» для розвитку балетного мистецтва XX ст.
18. Балетний театр Східної Європи поч. XX ст.
19. Балетний театр України першої половини XX ст.
20. Балетний театр Східної Європи другої половини XX ст. Реформаторська діяльність Ю. Григоровича.
21. Балетний театр СРСР другої половини XX ст. Творчість балетмейстера Л. Якобсона та Б. Ейфмана.

22. Балетний театр України другої половини ХХ-поч. ХХІ ст.
23. Формування та розвиток танцю модерн на початку ХХ ст. Експериментальна діяльність Ф. Дельсарта, Е.-Ж. Далькроза, А. Дункан, Р. Сен-Дені, Т. Шоуна.
24. Розвиток танцю модерн в Германії. Діяльність Р. фон Лабана, К. Йосса та М. Вігман.
25. Розвиток танцю модерн в Америці в 30-50-х роках ХХ ст. Діяльність М. Грем, Д. Хемфрі, Ч. Вейдмана.
26. Розвиток танцю модерн та джазового танцю в Америці в 30-50-х роках ХХ ст. Діяльність Х. Хольм, А. де Міль.
27. Неокласицизм в хореографічному мистецтві. Творчість С. Лифаря.
28. Неокласицизм в хореографічному мистецтві. Творчість Дж. Баланчіна.
29. Становлення джазового танцю як окремого виду сценічного мистецтва.
30. Особливості розвитку танцювального мистецтва західної Європи та Америки в другій половині ХХ ст. Діяльність М. Бежара.
31. Особливості розвитку танцювального мистецтва західної Європи та Америки в другій половині ХХ ст. Діяльність Р. Петі.
32. Особливості розвитку танцювального мистецтва західної Європи та Америки в другій половині ХХ ст. Творча діяльність П. Бауш.
33. Особливості розвитку танцювального мистецтва західної Європи та Америки в другій половині ХХ ст. Творча діяльність Х. Лімона.
34. Особливості розвитку танцювального мистецтва західної Європи та Америки в другій половині ХХ ст. Творча діяльність Е. Ейлі.
35. Особливості розвитку танцювального мистецтва західної Європи та Америки в другій половині ХХ ст. Творча діяльність Дж. Ноймайера
36. Особливості розвитку танцювального мистецтва західної Європи та Америки в другій половині ХХ ст. Творча діяльність І. Кіліана.

37. Особливості розвитку танцювального мистецтва західної Європи та Америки в другій половині ХХ ст. Творча діяльність М. Каннінгема
38. Особливості розвитку танцювального мистецтва західної Європи та Америки в другій половині ХХ ст. Творча діяльність М. Ека
39. Формування та розвиток народно-сценічного танцю.
40. Творча діяльність видатних митців народно-сценічного танцю різних країн.
41. Творча діяльність видатних митців народно-сценічного танцю України
42. Формування та розвиток бального танцю.
43. Історія формування та загальна характеристика конкурсних бальних танців.

ІХ. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

1. Підсумковий контроль – 10 балів
2. Відвідування занять – 1 бал (10 лекційних занять, 5 – семінарських занять по 1 балу = 15 балів)
3. Відповідь на семінарському занятті – 2 бали (10 семінарів по 2 бали = 20 балів)

Письмове опитування, тестування – від 2 до 6 балів (розділ 1 – 5 балів, розділ 2 – 5 балів, розділ 3 – 6 балів, розділ 4 – 5 балів, розділ 5 – 4 бали, розділ 6 – 6 балів, розділ 7 – 4 бали; всього = 35 балів)

Ведіння словника – 8 балів

Складання хронологічних таблиць – 3 бали (4 таблиці по 3 бали = 12 балів)

Розділ 1 (7 балів) Відвід. занять – 2заняття по 0,5 балів = 1 бал Відповідь на семінарі – 2 бали Письмове опит. – 4 бали	Розділ 2 (12,5 балів) Відвід. занять – 5заняття по 0,5 балів = 2,5 бали Відповідь на семінарі – 2 бали Письмове опит. – 5 балів Хронологічна таблиця – 3 бали	Словник	Залік	Сума			
Розділ 3 (16 балів) Відвід. занять – 6заняття по 0,5 балів = 3 бали Відповідь на семінарі – 2 семінари по 2 бали = 4 балів Письмове опит. – 6балів Хронологічна таблиця – 3 бали.	Розділ 4 (10,5 балів) Відвід. занять – 3заняття по 0,5 балів = 1,5 балів Відповідь на семінарі – 2 бали Письмове опит. – 5балів Хронологічна таблиця (1 частина) – 2 бали.						
Розділ 5 (7,5 балів) Відвід. занять – 3 заняття по 0,5 балів = 1,5 балів Відповідь на семінарі – 2 бали Письмове опит. – 3 бали Хронологічна таблиця (2 частина) – 1 бал	Розділ 6 (16,5 балів) Відвід. занять – 7заняття по 0,5 балів = 3,5 бали Відповідь на семінарі – 2 семінари по 2 бали = 4 балів Письмове опит. – 6балів Хронологічна таблиця – 3 бали				8	10	100
Розділ 7 (12 балів)							
Відвід. занять – 2заняття по 0,5 балів = 1 бал Відповідь на семінарі – 2 бали Письмове опит. – 3 бали							

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	
82-89	B	добре	

74-81	C		зараховано
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Методичне забезпечення

1. Пакет навчально-методичного забезпечення: робоча програма; силабус; конспект лекцій; інструктивно-методичні матеріали до семінарських занять, самостійної роботи здобувачів вищої освіти;
2. Фото та відеоматеріали – демонстраційний матеріал.

X. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Вірський П. У вихорі танцю / П. Вірський. — Київ : Мистецтво, 1977. — 230 с.
2. Зав'ялова О. К. Історія балетного мистецтва: від витоків — до початку ХХ ст. : навч. посіб. / О. К. Зав'ялова ; Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. — Вид. 2-ге. — Суми : Мрія, 2014. — 114 с.
3. Зінич О. Тенденції інтеграції образних систем сучасного українського балетного (пластичного) театру у світовому контексті: аспект інтерпретації тексту вистави [Електронний ресурс] / Олена Зінич // Образні системи української художньої культури в історичному та типологічному аспектах: театр, музика, образотворче мистецтво : колект. монографія / НАН України, Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського. — Київ, 2019. — С. 315–459. — Режим доступу: <http://www.etnolog.org.ua/pdf/stories/monografiji/2019/obraz.pdf>. — Назва з екрана.
4. Зінич О. Український балетний театр крізь призму інтегративних процесів у сучасному мистецькому просторі [Електронний ресурс] / Олена Зінич // Українська художня культура в умовах інформаційного суспільства : монографія / НАН України, Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського. — Київ, 2019. — С. 276–291. — Режим доступу: <https://www.etnolog.org.ua/pdf/stories/monografiji/2019/kult.pdf>. — Назва з екрана.
5. Історія хореографічного мистецтва [Електронний ресурс] : конспект лекцій. Освітні програми "Нар. хореогр.", "Сучас. хореогр.", "Бальна хореогр.", галузь знань 02 "Культура і мистецтво", спец. 024 "Хореогр.", ф-т Хореогр. мистецтва / М-во культура України, Харків. держ. акад. культури, Ф-т хореогр. мистецтва, Каф. нар. хореогр. ; уклад. О. М. Курдупова ; М-во культура України, Харків. держ. акад.

- культури, Ф-т хореогр. мистецтва, Каф. нар. хореогр. ; [уклад. О. М. Курдупова]. — Харків : ХДАК, 2019. — 119 с.
6. Колногузенко Б. М. Види мистецтв і хореографії : [метод. посіб.] / Б. М. Колногузенко ; М-во культури України, Нац. хореогр. спілка України. — 2-ге вид., допов. — Харків, 2014. — 319 с.
  7. Колногузенко Б. М. Сучасний танець та методика його викладання : конспект лекцій для студентів хореогр. від-нь мистец. та пед. вищ. навч. закл. II–IV рівня акредитації / Б. М. Колногузенко, І. І. Макарова ; М-во культури України, Харків. держ. акад. культури, Харків. обл. осередок Нац. хореогр. спілки України. — Харків : Слово, 2015. — 136 с.
  8. Колногузенко Б. М. Хореографічне мистецтво : зб. ст. / Б. М. Колногузенко ; М-во культури і туризму України, Харків. держ. акад. культури. — Харків : ХДАК, 2008. — 222 с.
  9. Онищенко Л. Г. Бальний танець ХХ століття : метод. посіб. / Онищенко Л. Г. — Вінниця : Нова Книга, 2018. — 35 с.
  10. Станішевський Ю. О. Український радянський балетний театр (1925-1975) / Ю. Станішевський. — Київ : Муз. Україна, 1975. — 223 с.
  11. Чепалов О. І. Хореографічний театр Західної Європи ХХ ст. : монографія / Олександр Чепалов ; М-во культури і туризму України, Харків. держ. акад. культури. — Харків : ХДАК, 2007. — 343 с.
  12. Шабаліна О. М. Пластичність. Мова. Тіло : монографія / Олена Шабаліна ; М-во культури України, Харків. держ. акад. культури. — Харків : ХДАК, 2018. — 192 с.
  13. Шариков Д. І. Класифікація сучасної хореографії: напрями, стилі, види / Денис Шариков. — Київ : Вадим Карпенко, 2008. — 167 с.

ДОПОМІЖНА

1. Бернадська Д. Т. Синтез жанрів сценічного хореографічного мистецтва (кінець ХІХ – початок ХХ ст.) / Д. Т. Бернадська // Вісн. Держ. акад. кер. кадрів культури і мистецтв. — 2004. — № 3. — С. 66–70.

2. Бурбан В. Світ у полоні українського танцю: 25 лютого 2005 року виповнилося 100 років з Дня народження П. Вірського — геніального українського хореографа / В. Бурбан // Культура і життя. — 2005. — № 6/8. — С. 2.
3. Габорець В. С. Народна за визнанням : до 80-річчя від дня народження К. Ф. Балог (1928) / В. С. Габорець // Календар знаменних і пам'ятних дат / Нац. парлам. б-ка України ; Кн. палата України. — Київ, 2008. — № 3. — С. 58–62.
4. Григор'єв Г. П. Україна танцює : нарис / Г. П. Григор'єв. — Київ: Муз. Україна, 1964. — 276 с.
5. Демків Д. П. Ярослав Чуперчук — феномен гуцульської хореографії / Д. П. Демків . — Коломия : Вік, 2001. — 168 с.
6. Козинко Л. Л. Український народний танець "Гопак": від зародження до сучасної сценічної практики виконання / Козинко Лілія Леонідівна // Танцювальні студії : наук. зб. / М-во освіти і науки України, М-во культури України, Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. — Київ, 2022. — Т. 5, № 1. — С. 17–28.
7. Кокуленко Б. Г. Степова Терпсихора / Борис Кокуленко. — Кіровоград : Степ, 1999. — 213 с.
8. Колногузенко Борис Миколайович : (до 70-річчя від дня народж.) : біобібліогр. покажчик / М-во культури України, Харків. держ. акад. культури, Б-ка ; [уклад.: С. В. Євсеєнко, О. М. Левченко, О. С. Хижна ; наук. ред. Н. М. Кушнарєнко]. — Харків : ХДАК, 2019. — 116 с.
9. Мазур Н. Золоті сторінки українського балетного театру / Н. Мазур // Укр. театр. — 2002. — № 4/5. — С. 12–14.
10. Рой Є. Є. Історико-культурні передумови створення Державного ансамблю танцю України як форми репрезентації національного мистецтва народної хореографії / Рой Євгеній Євгенійович // Вісн. Нац. акад. кер. кадрів культури і мистецтв. — 2019. — № 2. — С. 323–327.
11. Станішевський Ю. Балетний театр України, 1925-1975 / Юрій Станішевський – Київ: Музична Україна, 2003. — 224 с.
12. Станішевський Ю. Балетний театр України: 225 років історії/ Юрій Станішевський – Київ: Музична Україна, 2003. — 438 с.

13. Станішевський Ю. Лебеді чарівного озера / Юрій Станішевський. — Київ: Молодь, 1966. — 92 с.
14. Станішевський Ю. Національна опера України 2001–2011 / Юрій Станішевський. — Київ: Музична Україна, 2012. — 304 с.
15. Станішевський Ю. Національний академічний театр опери та балету України імені Тараса Шевченка: історія та сучасність / Юрій Станішевський. — Київ : Муз. Україна, 2002. — 736 с.
16. Туркевич В. Д. Хореографічне мистецтво України у персоналіях: бібліогр. довідник: хореографи, артисти балету, композитори, диригенти, лібретисти, критики, художники. — Київ, 1999. — 223 с.
17. Фриз П. І. Народне хореографічне мистецтво як складова національної культури / Петро Іванович Фриз // Вісн. Держ. акад. кер. кадрів культури і мистецтв. — 2007. — № 1. — С. 52–57.
18. Хоцяновська Л. Ф. Курт Йосс — теоретик, практик, педагог та його вплив на розвиток сучасного хореографічного мистецтва / Хоцяновська Людмила Францівна // Мистецтвознавчі записки : [зб. наук. пр.] / М-во культури України, Нац. акад. кер. кадрів культури і мистецтв. — Київ, 2019. — Вип. 35. — С. 216–221.
19. Чепалов, О. І. Балет Л. Манцотті «Excelsior» (1881 р.) як алегорія нової доби / О. І. Чепалов // Культура України : зб. наук. пр. / М-во культури і туризму України, Харків. держ. акад. культури. — Харків, 2005. — Вип. 16 : Мистецтвознавство. Філософія. — С. 143–150.
20. Chasteen J. The prehistory of samba: Carnival dancing in Rio de Janeiro, 1840-1917 / J. Chasteen // Journal of Latin American Studies. — 1996. — Vol. 28, iss. 1. — P. 29–47.
21. Delgado C. Salsa crossings: Dancing latinidad in Los Angeles / C. Delgado // Dance Research Journal. — 2014. — Vol. 46, iss. 2. — P. 105–110.
22. Guarino L. Jazz dance: A history of the roots and branches [Електронний ресурс] / Guarino Lindsay, Oliver Wendy. — Elsevier B.V., 2014. — <https://cutt.ly/n33AeHg>.

23. Harman V. A Social History of Ballroom and Latin Dancing [Електронний ресурс] / Vicki Harman // The Sexual Politics of Ballroom Dancing. Genders and Sexualities in the Social Sciences. — London : Palgrave Macmillan, 2019. — P. 29–50. — https://link.springer.com/chapter/10.1057/978-1-137-02939-3_2.
24. Robinson Danielle Chula in the City: Traditions, Translations and Tactics in Brazilian Samba de Roda / D. Robinson, J. Packman // Choreographic Dwellings: Practising Place. — London, 2014. — P. 113–135.
25. Way J. History of Ballroom dancing / Josiah Way // Sources into the fundamentals of Ballroom dance. — 1994. — 21 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Бібліотека Харківської державної академії культури
2. Харківська міська спеціалізована музично-театральна бібліотека імені К. С. Станіславського
3. Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка
4. Вікіпедія : вільна енциклопедія [Електронний ресурс] // <http://ru.wikipedia.org/wiki>
5. Інтернет-ресурси

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

БІОМЕХАНІКА ХОРЕОГРАФІЧНИХ РУХІВ

Програма та навчально-методичні матеріали дисципліни

Укладач

Курдупова Олена Миколаївна, старший викладач

Друкується в авторській редакції

Комп'ютерний набір Курдупова О. М.

Підписано до друку 07.03.23 р.

Формат 60x84/16, Гарнітура «Times».

Папір офсетний. Друк цифровий.

Ум. друк. арк. 1,6 Тираж 50 прим. Зам. № 703

Надруковано в копіювальному центрі ФОП Іванової М. А,
свідотцтво В01 № 057818 м. Харків, віл. Римарська, 3/5
т. (057) 764-93-64, 755-79-12